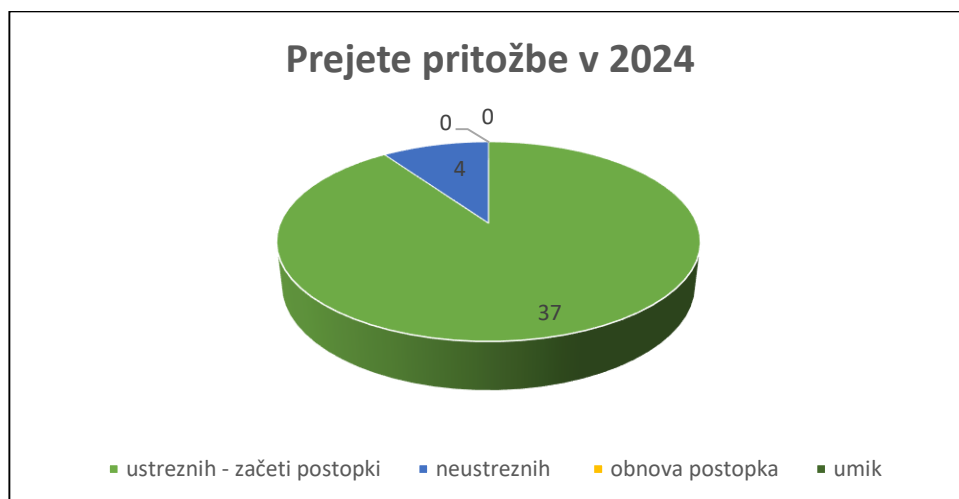

NOVINARSKO ČASTNO RAZSODIŠČE
VOŠNJAKOVA ULICA 8, 1000 LJUBLJANA
T: +386 1 426 03 63
E: INFO@RAZSODISCE.ORG
RAZSODISCE.ORG

Statistika dela Novinarskega častnega razsodišča DNS in SNS za leto 2024

1. Novinarsko častno razsodišče (NČR) je od 31. decembra 2023 do 31. decembra 2024 prejelo 41 pritožb. Od tega je bilo 37 pritožb ustreznih za začetek postopka. Pritožniki niso ustrezno dopolnili ali pa so zamudili rok za pritožbo v le štirih primerih, ki jih razsodišče ni sprejelo v obravnavo. Razsodišče v letu 2024 ni prejelo nobene zahteve za obnovo postopka ali umik pritožbe. V primerjavi z letom 2023 je razsodišče prejelo 4 pritožbe več, glede na to, da je bilo v 2024 zavrženih le 10 odstotkov vloženih pritožb, pa je dejanska razlika v prirastu pritožb 12 več v obravnavo sprejetih pritožb.

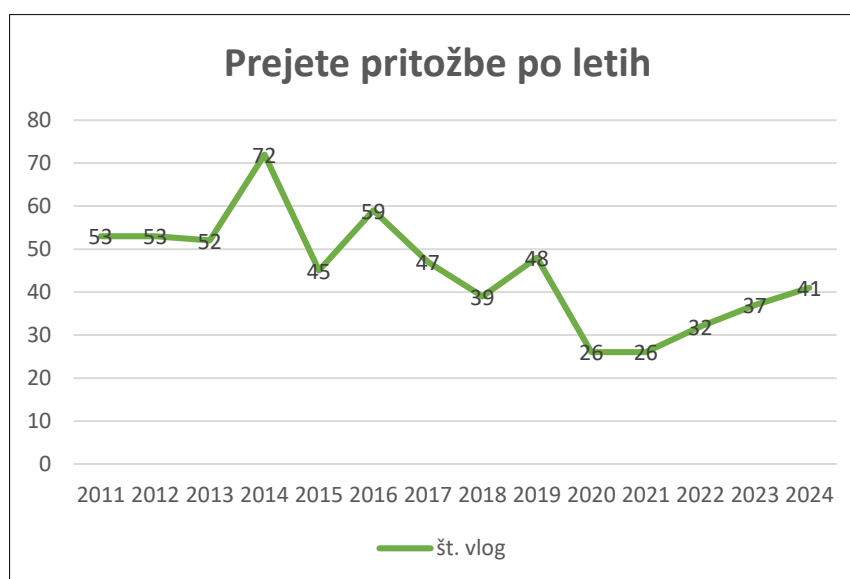
Leta 2023 je Novinarsko častno razsodišče prejelo 5 pritožb več kot leta 2022 in 13 pritožb več kot leta 2021. Po treh letih naraščanja števila pritožb že lahko rečemo, da se je vzpostavil trend naraščanja števila vloženih pritožb.

Kot že navedeno, se je na 10 odstotkov zmanjšal delež neustreznih pritožb. Leta 2023 je razsodišče zavrglo 32 odstotkov pritožb, leta 2022 15 odstotkov, 2021 31 odstotkov, 2020 pa 38 odstotkov.

V preteklosti so številni pritožniki v spletni obrazec vpisali le osnovne podatke in člene Kodeksa novinarjev Slovenije, ki naj bi bili kršeni, domnevnih kršitev pa niso obrazložili. Razsodišče je zato v

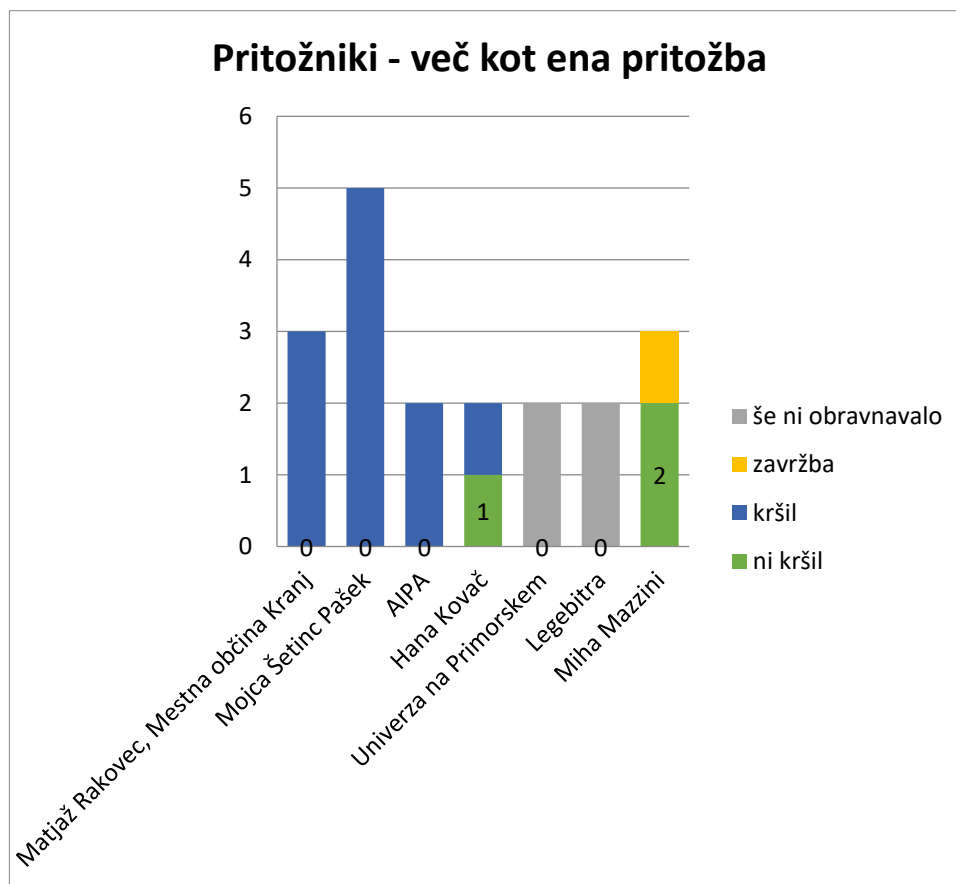
preteklem letu prenovilo spletni obrazec, ki sedaj zahteva tudi vpis obrazložitev kršitev posameznih členov kodeksa. Pritožniki so se v letu 2024 bistveno bolje odzivali tudi na pozive k dopolnitvi pritožb.

Razsodišče prejema tudi pritožbe zoper objave na družbenih medijih. Ker razsodišče v skladu s Pravilnikom o delu razsodišča zaenkrat obravnava le vsebine, ki so objavljene v medijih, vpisanih v razvid medijev, te pritožbe uvršča med neustrezne pritožbe in jih ne obravnava. V letu 2024 je zavrglo eno pritožbo na objavo na portalu, ki ni vpisan v razvid, in eno na objavo na Facebooku.

- Leta 2024 je več kot eno pritožbo vložilo kar 7 različnih pritožnikov, kar je največ, odkar razsodišče sistematično spremlja statistiko pritožb. V letu 2023 je le en pritožnik vložil več kot eno pritožbo, pa še te ni dopolnil, zato je razsodišče ni obravnavalo.**

Po številu pritožnikov, ki so vložili več kot eno pritožbo, izstopa še leto 2022, ko je bilo takšnih 6. Največ pritožb je v 2024 vložila Mojca Šetinc Pašek, in sicer proti novinarju in urednikom petih medijev, ki so lastniško povezani. Vseh pet pritožb se nanaša na enako vsebino, ki so jo povezani mediji poobjavljali. Razsodišče se je zato odločilo, da jih obravnava skupaj in so v statistiki odločitev predstavljene kot ena odločitev. Mestna občina Kranj je vložila 3 pritožbe zoper enega novinarja, s tem, da se je ena pritožba nanašala na 10 različnih objav, ki jih je razsodišče obravnavalo skupaj. Tri pritožbe je vložil še Miha Mazzini, vendar je razsodišče eno zavrglo. Po navadi je več pritožb, ki jih vložijo en pritožnik proti različnim medijem, vsebinsko povezanih, lahko pa gre tudi za različne vsebine proti enemu mediju oziroma novinarju, s katerim pride pritožnik v spor. Če se pritoži nevladna organizacija, gre navadno za pritožbe na vsebino iz njenega področja delovanja, tako je tudi v primeru društva Legebitra.

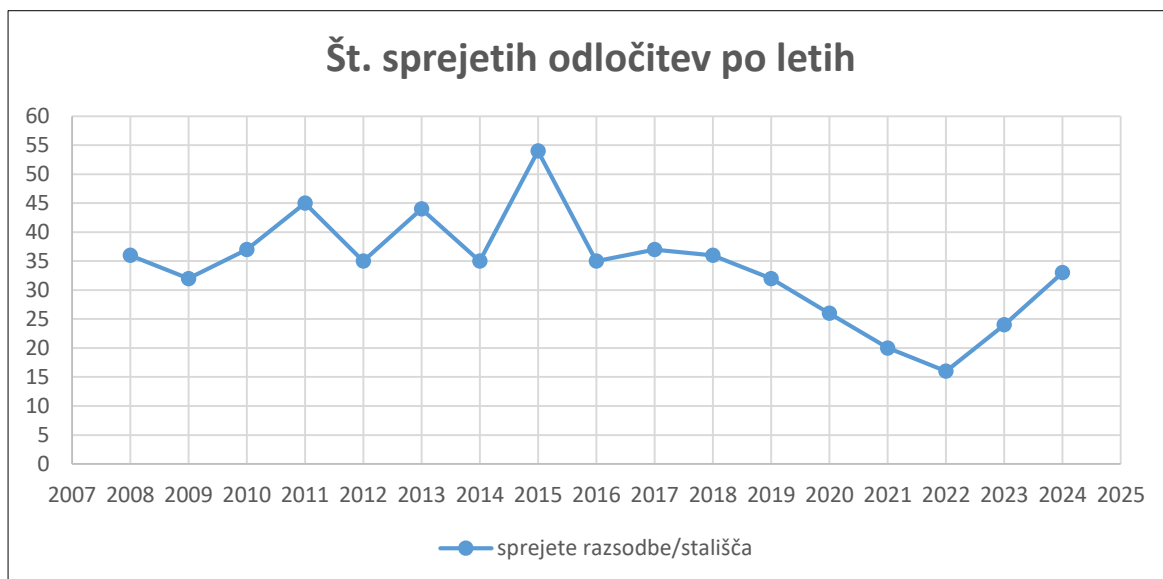

Razsodišče v primerih, ko en pritožnik vloži več pritožb, ni zaznalo, da bi šlo za sistematično vlaganje neutemeljenih pritožb z namenom utišanja novinarja ali določene vsebine, kar bi lahko pomenilo neko obliko SLAPP pritožb.

Od tu dalje statistika zajema leta 2024 sprejete odločitve razsodišča in ne prejetih pritožb. Razsodišče namreč v tekočem letu sprejema odločitve tudi v primerih, za katere so bile pritožbe oddane v preteklem letu.

3. Leta 2024 je NČR sprejelo 33 odločitev, kar je 9 več kot leto prej.

Leta 2023 je NČR sprejelo 24 odločitev, 2021 je sprejelo 20 odločitev, leta 2020 pa 26. Logično je, da se s porastom števila pritožb povečuje tudi število sprejetih odločitev. V 21 primerih je razsodišče sprejelo stališče, v sedmih razsodbo, v petih pa znotraj ene odločitve, ki se je nanašala na več novinarjev, za člane novinarskih organizacij razsodbo, za nečlane pa stališče.

Razsodišče obravnava precej več pritožb zoper novinarke in novinarje, ki niso člani društva ali sindikata novinarjev. Ocenjujemo, da je v ti dve novinarski organizaciji včlanjenih okoli 40 odstotkov slovenskih novinarjev.

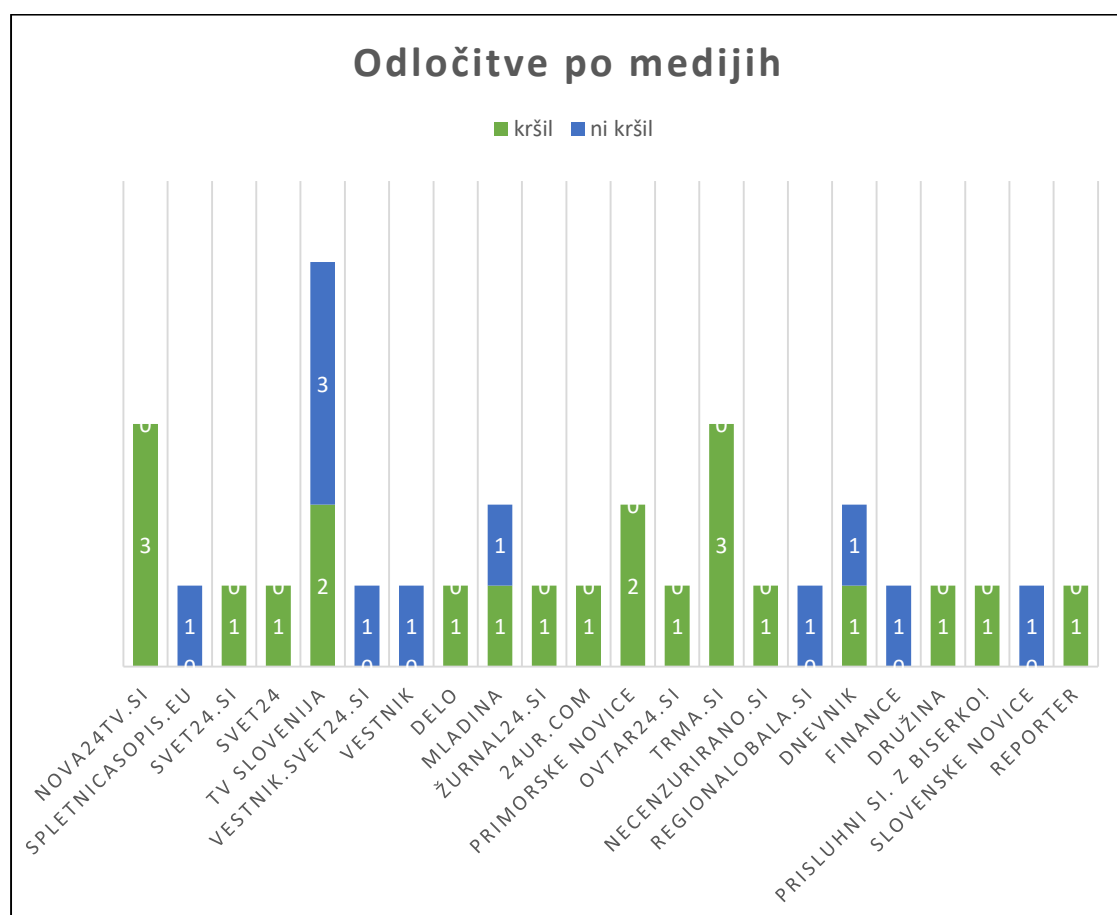
Leta 2021 se je bistveno spremenilo razmerje med odločitvami, pri katerih je bila ugotovljena kršitev kodeksa, in tistimi, kjer kršitve ni bilo. Kršitev je bila ugotovljena v 14 od 20 razrešenih primerih oziroma v 70 odstotkih primerov. Leta 2022 je razsodišče kršitev ugotovilo v 61 odstotkih primerov, kar je še vedno precej več kot v preteklih letih, ko je razsodišče v povprečju v polovici primerov ugotovilo kršitev enega ali več členov kodeksa. Ta trend se je nadaljeval tudi v letih 2023 in 2024. Razsodišče je v obeh letih v 67 odstotkih primerov ugotovilo, da je novinar/novinarica kršil(a) vsaj enega od očitanih mu/ji členov Kodeksa novinarjev Slovenije.

Na podlagi navedenega lahko sklenemo, da razsodišče že od leta 2021 prejema več utemeljenih pritožb.

Leta 2024 je razsodišče tako kot leta 2023 in 2022 največ pritožb razrešilo zoper novinarje TV Slovenija. Sledita ji spletna medija nova24tv.si in trma.si s po tremi primeri, v katerih je razsodišče ugotovilo tudi kršitev kodeksa. Več kot enkrat je razsodišče obravnavalo še novinarje Mladine, Primorskih novic in Dnevnika. Novinarji TV Slovenija so kodeks kršili dvakrat od petih primerov, dvakrat so kodeks kršile tudi Primorske novice.

V letu 2024 izstopa veliko število različnih medijev, ki jih je razsodišče obravnavalo. Gre za 22 različnih medijev, za primerjavo je v letu 2023 obravnavalo 15 medijev. Leta 2021 pa je razsodišče razrešilo največ pritožb zoper novinarje Dela in Slovenskih novic, sledijo POP TV, po dve pa na Reporter in TV Slovenija.

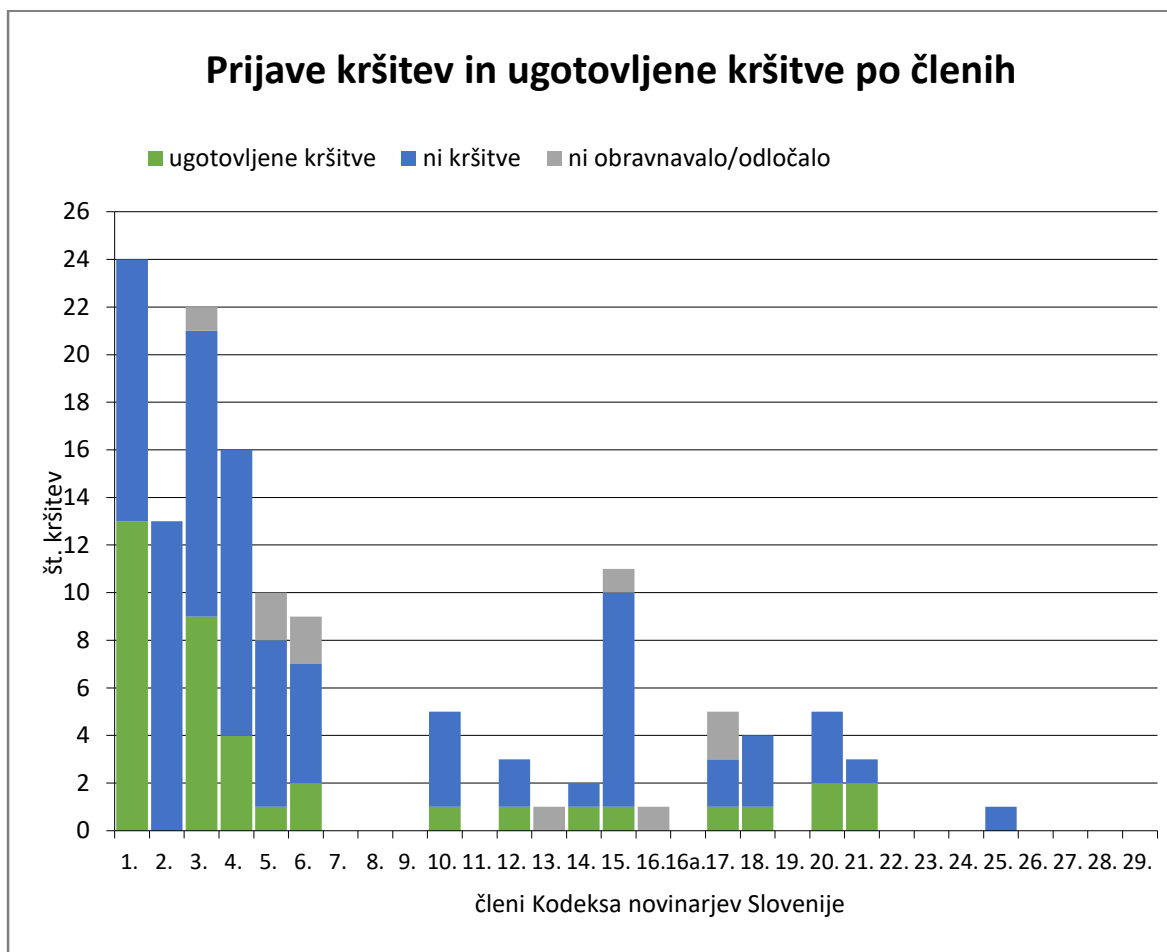

V primerih, v katerih je NČR ugotovilo kršitev Kodeksa novinarjev Slovenije, novinar največkrat ni kršil vseh očitanih členov, ampak le nekatere.

4. NČR je leta 2024 ugotovilo največ kršitev 1. člena, ki zahteva preverjanje informacij. V 13. od 24. primerov je kršitev tudi potrdilo, kar je več kot polovica.

Sledi mu 3. člen kodeksa, ki zahteva pridobitev odziva na hude obtožbe. Kršitve teh dveh členov so bile novinarjem največkrat očitane, kot tudi ugotovljene. Gre za člena, ki sta glede očitanih in ugotovljenih kršitev tradicionalno visoko, saj predstavljata osnovo novinarskih standardov. Sledi 4. člen, ki se nanaša na zamolčanje informacij, pomembnih za razumevanje teme. To je člen, katerega kršitev je bila največkrat očitana v letih 2022 in 2023. V obeh letih je razsodišče prejelo 11 prijav kršitve 4. člena. Bistvena razlika med obema letoma je, da je razsodišče leta 2022 kršitev 4. člena ugotovilo le dvakrat, leta 2023 pa je bil 4. člen tudi v absolutnem številu največkrat (6-krat) kršeni člen kodeksa. 4. členu v letu 2024 sledita 2. in 15. člen.

Prvič v tabeli prijav in kršitev členov prikazujemo tudi število domnevnih kršitev, ki jih razsodišče bodisi ni obravnavalo bodisi o njih ni odločalo oziroma kršitev ni ugotavljajo. Razsodišče se odloči, da kršitve člena ne bo obravnavalo, če ta denimo znotraj pritožbe, ki naslavlja veliko število členov, ni ustrezno obrazložena. Razlog za odločitev, da razsodišče o kršitvi ne odloča, ne glede na to, da je primer vzelo v obravnavo, pa je navadno ta, da ne more nedvomno ugotoviti, kakšna je bila vsebina novinarskega prispevka v času, ko je bila vložena pritožba. Glede na to, da se vsebina spletnih vsebin medijev pogosto netransparentno spreminja, pritožnik pa pritožbi ne priloži vedno tudi posnetka zaslona vsebine, razsodišče v nekaterih primerih za nazaj ne more nedvoumno ugotoviti, kaj je bilo objavljeno, zato o kršitvi ne odloča, ne glede na to, da jo je obravnavalo. Ker je zaradi tehnoloških sprememb teh primerov vedno več, se je razsodišče odločilo, da jih prikaže tudi v statistiki.

Pritožniki so novinarjem in novinarkam največkrat očitali kršitev (24) **1. člena**, ki od novinarja zahteva, da preverja točnost zbranih informacij in se izogiba napakam. Svoje napake — četudi nenamerne — mora priznati in popraviti. Kršitev je razsodišče ugotovilo trinajstkrat.

Sledi mu **3. člen** (22), ki zahteva, da mora novinar pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo, praviloma v istem prispevku, sicer pa takoj, ko je mogoče. Enako mora storiti tudi, ko povzema hude obtožbe iz drugih medijev ali arhivov. Če novinar odziva ni mogel pridobiti, mora to javnosti pojasniti. Po mnenju razsodišča je bil 3. člen kršen devetkrat, kar pomeni, da je to druga najpogostejša kršitev v letu 2024.

Četrti člen kodeksa, ki pravi, da novinar ne sme zamolčati informacij, ključnih za razumevanje obravnavane teme, je bil očitán šestnajstkrat. NČR je ugotovilo štiri kršitve 4. člena kodeksa.

Po številu očitanih kršitev sledi **2. člen** (13), ki zahteva da se mora novinar izogibati nekorektnemu, osebno žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev. Razsodišče ni ugotovilo nobene kršitve 2. člena.

V enem primeru je bil po mnenju razsodišča kršen **15. člen** kodeksa, ki novinarja zavezuje, *da loči informacijo od komentarja. Razlika med poročilom o dejstvih in komentarjem mora biti dovolj razvidna, da lahko naslovnik sporočila loči med dejstvi in stališči novinarja.* Kršitev 15. člena je bila novinarjem očitana enajstkrat.

Kršitev **5. člena**, ki določa, da mora *novinar opozoriti, ko objavlja nepotrjene informacije, govornice ali ugibanja*, je bila očitana desetkrat, ugotovljena pa le v enem primeru.

Devetkrat so pritožniki očitali tudi kršitev **6. člena**, ki določa, da mora *novinar, kadar je le mogoče, navesti vir informacije.* Razsodišče je ugotovilo dve kršitvi.

Nekaj (5) je bilo tudi očitkov kršitev **10. člena** kodeksa, ki pravi, da *montaža, napovedi, naslovi in podnapisi ne smejo potvarjati vsebine. Primerno mora biti označena tudi simbolna ali arhivska slika.* Ugotovljena je bila ena kršitev. V letu 2023 je bil 10. člen tretji največkrat kršen člen.

Po petkrat sta bila očitani tudi kršitvi **17. člena**, ki ureja *pravico posameznika do zasebnosti in novinarja zavezuje, da se izogiba senzacionalističnemu in neupravičenemu razkrivanju zasebnosti v javnosti* in **20. člena**, ki zahteva *izogibanje stereotipom.* 17. člen je bil kršen enkrat, 20. pa dvakrat.

Razsodišče je ugotovilo tudi dve kršitvi **21. člena**, ki pravi, da so *spodbujanje k nasilju, širjenje sovraštva in nestrpnosti ter druge oblike sovražnega govora nedopustni.*

Štirikrat je bila novinarjem očitana kršitev **18. člena**, ki zahteva *spoštovanje domneve nedolžnosti, drugi pa izogibanje stereotipom.* Razsodišče je ugotovilo 1. kršitev.

Trikrat pa **12. člen**, ki prepoveduje *nedovoljene načine zbiranja podatkov.* Tudi tu je razsodišče ugotovilo eno kršitev.

Sledi mu **14. člen** (2), ki pravi, da *novinar lahko zvočno in slikovno snema ter fotografira le po privolitvi snemane oziroma fotografirane osebe.* Razsodišče je ugotovilo eno kršitev.

Dvakrat je bila novinarjem očitana kršitev **17. člena**, Razsodišče je ugotovilo dve kršitvi.

V Ljubljani, 7. marca 2025

Pripravila: Špela Stare